

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Casus LVI. De Contractu Censûs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

rentia, praesertim si in occulto, & sine scandalo fiat, sed si notabilem operam negotiationi adhibeant, *Less. Filiut. Diana.* Negotiari autem hic significat, rem emere eo fine, ut integra, & non immutata carius cum lucro vendatur; quænam autem actiones in particulari sint negotiatio Clericis prohibita, difficile est definire; multum hic valet æstimatio & sensus communis, ex quo una actio vel venditio censetur statum Clericalem graviter dedecere, & non altera. Hinc deducuntur sequentia: 1. In Germania licitum est Monasteriis vendere transeuntibus per famulos panem, vinum, cerevisiam, ex propria lana facere pannum, & vendere. Dico: Ex propria lana; nam id fieri ex lana empta, plerumque judicatur esse negotiatio prohibita, nisi hoc fiat ad honestam sustentationem, vel occupationem, non verò lucri gratiâ; sic enim Monachi leguntur fecisse sportas Corbes, imò & Apostoli scenofactoriam exercuisse. 2. Excū-

satur Clericus saltem à mortali, qui secluso scandalo per contractum societatis contribuit pecuniam, & mercator suam industriam, ut lucrum resultans dividant, *Lug. n. 24. Laym. n. 49. Spor. n. 102.* 3. Plures excusant eos, qui emunt pecora, ut pascuis saginata carius vendant, quia res non venditur integra, sed immutata, quæ ratio universaliter non tenet, alias enim Religiosi & Clerici per modum mercatorum sericum & lanas emere, ac quascunque fabricas & officinas erigere possent ad texendas telas sericas, laneas & similia, quia venderent lanas & sericum immutatum, quod nemo admittit. 4. Excusantur æconomi, qui propria æconomia plura vina, frumenta, oleum, &c. emunt, & ex post mutato consilio etiam cum lucro vendunt, dummodò ab initio sincerè emerint non animo reven- dendum cum lucro, sed ne cogantur ex post carius emere, *Lug.*

n. 25.

CASUS LVI.

De Contractu Censûs.

Joannes varios emit census: 1. Reales, personales, ex una vel utraque parte redimibiles. 2. 3. Res censita sit infructifera, vel perit. 4. Res censita venditur inscio censuista, & capitale redditur per partes. 5. Petit annuò septem pro 100. vel quinque affecturato pretio.

6. Etsi pensio à venditore non sit redimibilis. 7. Emit censum antiquum minori pretio. 8. Ex frumentis & pensionibus à censuario debitis novum exigit censum. 9. Censui adjicit pactum affectionis, pactum commissorium, rescissorium. 10. Cedit domum suam Petro, ut hic annuò solvat

100.

100. 11. *A Petro accipit mille eâ conditione, ut ex quolibet 100. solvat annuò decem.* 12. 13. *Sed Petro ante finem anni mortuo nihil solvit heredibus.* Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit Census?

I. R. Est contractus, quo quis sibi pro certa pecuniæ summa emit jus ex re, vel persona aliena percipiendi pensionem annuam; jus fundatum in re aliena, v. g. domo vel agro, vocatur census realis, & cum re pereunte regulariter perit; jus fundatum in persona vocatur census personalis, quia immediatè obligat personam; qui vendit censum, & tenetur pensionem solvere, vocatur censuarius; qui emit jus accipiendi pensionem, vocatur censuista, vel censualista; id in quo census fundatur, vocatur res censita. Census dividitur ulteriùs in resignativum, & consignativum. Census resignativus seu reservativus est pactum, quo quis in alium transfert dominium tam directum, quàm utile rei, reservatâ sibi pensione annuâ solvendâ ex re translata; consignativus est contractus, quo quis sibi consignat, vel emit jus annuæ pensionis percipiendæ ex re, vel industria aliena. Iterum alius est census pecuniarius, in quo solvitur pensio pecuniaria; alius fructuarius, in quo solvitur pars fructuum. Denique alius census dicitur redimibilis, qui habet adjunctum pactum revenditionis, vi cuius emptor seu censuista redditâ sibi summâ expositâ pro censu tenetur revendere, & cedere juri, quod habet ad pensionem annuam;

irredimibilis est, qui non habet adjunctum ejusmodi pactum. In dubio an census sit, vel non sit redimibilis, juxta *Gomez. Cov. l. 3. variar. c. 10. n. 4.* censeri debet irredimibilis; cum enim constet de venditione, & non de adjuncto tali pacto, factum, seu adjunctio talis pacti non præsumitur. Meliùs dicit Lug. ad circumstantias esse attendendum, v. g. an soleant in tali loco constitui census redimibiles vel irredimibiles, item quo pretio census emptus sit, nam in censu redimibili minus pretium datur; si ex circumstantiis nihil colligi possit, dicit, præsumi irredimibilem. De censu vitalicio, qui propriè census non est, dicam in resolutione Casûs.

QUÆR. II. An & qualis census sit licitus?

R. 1. Certum est, censum realem, irredimibilem, vel tantum redimibilem ex parte venditoris esse licitum. Constat ex Extrav. Martini & Callixti III. de empt. & vendit. Ratio est, quia justo pretio emitur jus percipiendi fructus ex alterius re fructifera. *Dices:* In censu perpetuo, pretio finito emitur jus ad pensiones in infinitum, quæ decursu temporis longè superaturæ sunt pretium, ergo est inæqualitas pretium inter & mercem. R. N. C. nam periculum amittendi censum aut pensiones etiam est perpetuum, uti & carentia pretii, ex qua etiam in perpetuum cessat lucrum, vel emergit damnum; sicut ergo pretio finito licitè emò agrum cum jure perpetuo ad ejus fructus, sic & jus ad pensiones in perpetuum.

Tt 3

R. 2.

3. §. 2. Eriam licitus est census realis & personalis ex utraque parte redimibilis, vulgò Germanicus, *Abb. in c. 6. de cens. n. 7. Cov. sup. Salas dub. 3. de cens. Valent. Gabriel, Sottus, Bannes, Salon. Sylv. 2. 2. q. 78. a. 4. Less. l. 2. c. 22. dub. 4. n. 8. Laym. hic c. 18. Sporer t. 6. c. 6. Mezg. tr. 13. d. 43. a. 2. n. 8. cont. Nav. Angel. Molin. Lug. d. 27. n. 25.* Ratio est, quòd talis census non fit palliatum mutuum, ut prætendunt Advers. sed vera emptio & venditio, quâ justo pretio à lege, consuetudine, aut judicio prudentum taxato emitur verum jus ad pensiones annuas, ex re vel persona censita percipiendas; sicut ergo aliæ emptiones, in quibus servatur æqualitas pretium inter & mercem, sunt licitæ cum pacto revenditionis, sic & contractus census. Deinde jus ad pensiones ex re, vel industria personæ alienæ est pretio æstimabile, potestque gratis donari, legari, &c. ergò & vendi; sicut juxta omnes vendi potest census fructuarius, seu jus percipiendi aliquos fructus ex alieno prædio, cur non jus percipiendi aliquod lucrum ex negotiatione vel industria alterius personæ? Deinde ille census à tota Germania, Belgio, aliisque Provinciis est usu receptus à doctissimis Theologis, & sententiis summorum tribunalium approbatus, & ideo summi Magistratus & Principes censentur ex jure alto pro bono commerciorum & reip. gravare censuarium ad solvendam pensionem, sicut eodem jure in præscriptione transferunt integra rerum dominia. *Hann. tr. 9. n. 421. Mezg. n. 10.* Differt

autem contractus census à locato, & emphyteusi, quòd in his accipitur pensio ex re propria, & alteri concessa quoad solum usum, vel dominium utile, hic ex re aliena; item à mutuo, quòd in eo nulla solvatur pensio. *Dices:* In censu personali redimibili non emitur jus reale, ut in censu fructuario, sed sola persona, quæ capitale levat, tenetur post annum reddere capitale cum 5. in 100. si alter velit; sed hoc est verum mutuum, & palliata usura; ergo. 2. Emuntur pensiones in futurum, quæ cum tempore excedunt ipsam sortem; si ergò fors insuper reperi posset, sæpè triplò plus repeteretur, quàm datum esset, quod est iniquum. 3. Pius V. aliique Pontifices prohibent census personales, & redimibiles. §. ad 1. N. Aff. Nam emitur jus ad percipiendum aliquid ex negotiatione, & industria alterius, & illud jus non fundatur immediatè in persona, sed in industria, ideòque si persona nihil ex se, aut ex bonis suis lucrari possit, cessat obligatio solvendi pensionem, nisi hæc fuerit alio contractu asscurata, quod certè non tenet in mutuo. *Ad 2.* Non emuntur ipsæ pensiones, sed jus ad illas, seu potius jus ad lucrum, quod homo industrius ex opera sua sperat; jus autem ad pensiones vel lucrum non tanti æstimatur, quanti pensiones actu præsentis, imò quòd pensiones sunt in spe remotiores, tantò sunt minus æstimabiles, & plerumque majori periculo expositi. *Ad 3.* Iste constitutiones, in quantum restringunt jus naturale, in Germania, Gal-

Gallia & Belgio non sunt receptæ, uti ex praxi certum est, *Pyrrh. l. 5. t. 19. n. 84. Platel. Salas, Sylv. Less. l. c. Ilf. t. 4. d. 2. n. 547. Spor. n. 11. & alii cit.* Inst. Jus ad domum vel pecuniam post annum certò tradendam tantum valet, quantum ipsa domus vel pecunia præsens; nam si pecunia præsens melior esset quàm jus ad pecuniam post annum tradendam, posset in mutuo aliquid accipi supra sortem, ut clarum est ex dictis *Cas. 54. n. 15.* ergò jus ad pensiones tantum valet, quantum ipsæ pensiones, ergo si pensiones cum tempore superent capitale, aliquid accipitur supra sortem, quod est usurarium. *2.* Hoc argumentum etiam oppugnare censum realem irredimibilem, in quo pensiones etiam cum tempore superant capitale. *2. N.C.* In mutuo emitur jus ad similem summam, seu emitur pecunia pro pecunia, in censu emitur partiale jus utile ad fructum ex re, vel lucrum ex industria alterius singulis annis percipiendum; & cum hoc lucrum possit esse magnum & incertum, commutatur ergà pensionem parvam, & certam, ut in simili explicavi *Casu 54. n. 19.*

QUÆR. III. Quæ conditiones requirantur, ut census sit justus?

4. *3.* Seq. 1. Ut census realis constituatur in re fructifera, quæ subtractis laboribus & expensis sufficiat ad solvendas pensiones annuas, aut si sit personalis, constituatur in persona, quæ ex sua industria, negotiatione, aut aliis redditibus tantum lucretur, ut censualistæ satisfacere possit. Ratio

est, quia aliàs censuarius facit injuriam censualistæ, vendendo ei jus ad pensiones, quas ex re, vel personæ industria percipere non potest; aut si censualista desuper notitiam habeat, erit purum mutuum, & paliata usura; unde in his partibus pro majori cautela constitui solet census mixtus fundatus in persona simul & ejus bonis. 2. Si res censui subjecta pereat culpâ censuarii, tenetur reddere pretium censûs, vel censum in alia re constituere; si verò pereat sine culpa censuarii, aut in perpetuum facta est infructifera ex toto, vel ex parte, etiam census, nisi assecuratus sit, ex toto vel ex parte censuistæ perit. Ratio est, quòd res regularitèr pereat suo domino; sed censuista, seu emens censum, est dominus census, seu juris, quod habet ad pensionem annuam: ergo si hoc jus pereunte re censitâ sine culpa censuarii pereat, perit censuistæ. Dixi, aut in perpetuum facta est infructifera; nam si unâ vel alterâ vice fructus non afferat, & damnum sterilitatis fertilitate alterius anni compenserur, adhuc pensio solvi debet; sic ex agro censito annuò solvi debet pensio, etsi hic tertio vel quarto anno quiescat, nec fructus ferat. 3. Res censita non debet incio emptore alienari aut transferri in alium, à quo pensio difficulter, aut minùs securè obtineri possit, quia emptor habet jus fundatum in re censita, quod per talem alienationem redditur deterius, aut periculo exponitur. 4. In censu redimibili pretium in una summa

acceptum non debet reddi per partes, quia recipere pecunias suas membratim, ita ut simul ad alium finem applicari non possint, est onus, in quod non censensit censuista, ideoque ad illud cogi non potest per successivam solutionem. 5. Pretium census debet esse justum, hoc est, non exorbitans à lege, consuetudine vel iudicio prudentum. Et quidem Carolus V. pro Imperio Romano in Comitibus Augustanis anno 1545. pro censu perpetuo ex parte solius venditoris redimibili constituit 5. per 100. quod pretium ex receptissima consuetudine etiam nunc justum censetur pro censu reali & personali utrimque redimibili, etiam per venditorem assecurato, *Tamb. Nav. Mezg. l. c. Spor. n. 29.* Si in contractu societatis ob spem majoris lucri, sed incerti, omnium consensu assecurari possint quinque in centum, cur non in contractu census? 6. Si pactum assecurationis vel aliud gravamen non imponatur venditori, & census ad ejus libitum sit redimibilis, justè minori pretio emi, seu quod idem est, major pensio constitui potest, v. g. sex, aut etiam plures in centum. In censu non redimibili ex communi praxi duplè majus pretium dari solet, vel duplè minor pensio constitui, quàm in redimibili, *Lug. n. 138. Spor. sup. La Croix l. 3. p. 2. n. 1012.* Ratio est, quòd sit magnum onus vendenti non posse pensionem redimere: ergo obinde pretium meritò augetur, vel pensio minuitur.

Sed quæres: An census antea constitutus ex post minori pretio emi possit, quàm emptus fuerit ab initio, v. g. Cajus pro 500. aureis ab initio emit pensionem annuam 25. aureorum, si Cajus indigens numeratâ pecuniâ offerat mihi jus suum, an justè illud emo pro 450. &c. Id seclusâ lege specialiter non prohibente non esse illicitum, quia pretia rerum non consistunt in indivisibili, sed admittunt majus & minus, & res ultrò oblata vilescunt, quod *Tamb. Dian. p. 2. t. 8. R. 36.* etiam extendit ad casum, quo pretia census à Principe, vel Magistratu sunt taxata; nam taxa hæc tantùm intelligitur de prima constitutione census, non autem, quando jam constitutus venditur, idque dicunt ubique ferè in praxi esse receptum. *Dices:* Debitum liquidum, secluso periculo damni, aut lucro cessante, non potest vilius emi, atqui obligatio census est debitum liquidum: ergo. Maj. patet ex dictis *Casu 54. n. 26.* quia jus ad pecuniam liquidò solvendam secluso damno, aliisque periculis non minus valet, quàm ipsa pecunia præsens, aliàs in mutuo, ubi erga pecuniam præsentem datur solùm jus ad pecuniam in futuro solvendam, possem aliquid exigere ultrà sortem. &c. Censum est debitum liquidum ad solvendam pecuniam pro pecunia, ut fit in mutuo, N. est debitum ad solvendas pensiones annuas, C. jus autem ad pensiones annuas potest per modum mercis exponi venale, & tunc per accidens recipit aliam æsti-

æstimationem, admittitque pretium majus & minus, ut habet communis cum *Less. c. 22. n. 27. Dian. l. c. La Croix n. 1013.* His præmissis

Ad Casum 9. 1. Qualiter constitui, & quo pretio emi possit census redimibilis aut irredimibilis, realis & personalis, constat ex *Q. 2. § 3.*

9. 2. Ex frumentis à censuario liquido debitis, si erga pecuniam taxentur, secluso dolo aut speciali prohibitione licitè census emi potest; imò si Petrus Joanni 100. debeat ex capitali, & tantumdem ex pensionibus non solutis, spectato jure naturæ possent Petrus & Joannes convenire, ut pensiones debitæ annumerentur capitali, ita ut Petrus loco quinque jam debeat solvere decem, *Nav. Salon. cont. 8. Salas dub. 7. de cens. Less. dub. 12.* Ratio est, quia pecuniæ, quas alter mihi nunc debet extradere, æquè multum valent, quàm si modò essent extraditæ; sicut ergo possum à meo debitore novum censum emere, si mihi 100. ex pensionibus extradidisset, sic etiamsi 100. non extradiderit, dummodo in præfenti debeat; deinde pro pecunia debita possum à debitore emere merces, cur non & novum censum? Dixi, spectato jure naturæ; nam in foro externo ordinariè præsumeretur fraus vel usura; unde & Pius V. id absolutè prohibuit, quæ prohibitio servanda, ubi est recepta. An verò emi possit census cum onere, ut redimi non possit nisi in eadem moneta, cujus valorem cum tempore scio augendum, dixi sup.

R. D. Jansen Pars I.

3. Contractui census licitè apponi possunt alia pacta, ut *primò* pactum assecurationis, vi cujus venditor census sumit in se periculum rei censitæ, ita ut si res censita etiam sine sua culpa pereat, nihilominus teneatur solvere pensionem. *Secundò*, licitè adjicitur pactum commissorium, ut si intra certos annos censuarius suâ culpâ pensionem non solvat, res censui subjecta cadat in commissum; hoc est, fiat illius, qui emit censum; debet tamen pœna proportionari culpæ, ita ut pro parva pensione non soluta res magni valoris in commissum non cadat, debet tamen propter pactum assecurationis, & commissorium, cum cedant in gravamen vendentis, pretium augeri, vel pensio minui, aliàs non esset æqualitas. *Tertiò*, addi potest pactum rescissorium, vi cujus venditor tenetur emptori rescisso contractu reddere pretium, si pensionem intra certos annos non solvat; item potest venditor obligari, ut, si velit redimere censum, emptorem præviè moneat, aut censum redimat in eadem moneta, quæ data fuit, etiamsi ejus valor crescat, vel decrescat, nec propterea opus est augere pretium, dummodò æquale sit periculum in- & decrementi, quia tunc accedit novus contractus sortis, in quo utrimque est æqualis spes lucri & damni.

4. Si Joannes Paulo cedat domum tantum quoad dominium utile erga 100. Imper. ad certum tempus annuò solvendo, videtur iniisse contractum

Uu loca-

locationis, & tenetur Paulus post mortem Joannis ejus hæredibus restituere domum, & pretium locationis pro rata temporis, ut clarum est; si verò cessit dominium domus directum & utile cum obligatione ex ea ad dies vitæ annuò percipiendi 100. est census ex parte resignativus, ex parte vitalitius.

12. 5. Census vitalitius est contractus, quo quis dat certam pecuniæ summam, v.g. mille Imperiales, vel etiam rem, v.g. domum valentem mille, eâ conditione, ut quamdiu vixerit, ex quolibet 100. accipiat 10. itaque ex mille accipiat annuò 100. sic tamen ut censuista moriente ipsum capitale simul emoriatur, in quo census vitalitius præcipuè distinguitur ab aliis censibus. Hic contractus est justus & licitus, ut habet communis cum *D. Th. opusc. 72. c. 9.* quia non est propriè census, in quo ematur jus recipiendi aliquid ex re aliena, sed potiùs est contractus fortis, vel sponsonis, in quo uterque contrahens exponit se æquali periculo lueri & damni ob incertitudinem mortis; quò tamen mors censuista judicio prudentum, consideratâ scilicet ætate, complexione, modo vivendi, aliisque circumstantiis, vi-

detur esse propior, eò pensio annua debet esse major; econtrà quò vita præsumitur futura longior, eò pensio debet esse minor, quia aliàs non esset æquale periculum perdendi, & lucrandi. Si censuista vitalitius ante elapsum annum moriatur, pensio pro rata temporis probabilius debetur hæredibus, ut si vixit tantum novem menses, debeatur portio respondens novem mensibus. Ratio est, quòd quamvis census vitalitius sit personalis, cessetque moriente censuista, quia tamen pensio vitalitia assignata est pensionario in alimentationem, ideo quamdiu vivit, sicut ei debetur alimentatio ex illa pensione, sic & ipsa pensio, ut patet à pari in pensione, quæ Clerico in sustentationem assignatur, quæ ex communissima debetur Clerico pro rata temporis, quo vixit, etsi terminus solutioni constitutus nondum advenerit, *Garc. p. 2. c. 1. n. 120.* Deinde si censuista ordinarius moriatur intra annum, debetur ejus hæredibus pensio pro rata temporis elapsi: ergo etiam si moriatur censuista vitalitius, *Castrop.*

*Hann. apud La Croix
n. 1023.*

